

До Председателя на Научното жури
определено със заповед № 99/01.07.2021 г.
на Директора на НЦЗПБ, гр. София

СТАНОВИЩЕ

от доц. **Нина Димитрова Цветкова, дб,**

завеждащ Национална референтна лаборатория „Диагностика на паразитозите-местни и тропически“, Отдел „Паразитология и тропическа медицина“, Национален център по заразни и паразитни болести, гр. София

за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен '**доктор**'

Автор: д-р Татяна Емилова Цветкова

Форма на докторантурата: свободна, в отдел „Паразитология и тропическа медицина“ на Националния център по заразни и паразитни болести, гр. София

Научна специалност: „Паразитология и хелминтология“

Област на висше образование 4. „Природни науки, математика и информатика“

Професионално направление 4.3. „Биологически науки“,

Тема „Клинико-епидемиологични и терапевтични аспекти на токсокарозата в североизточна България“

Научен ръководител: проф. д-р Искра Райнова, дн, НЦЗПБ

Общо представяне на процедурата

Д-р Татяна Цветкова представи комплект от материали на електронен носител за изготвяне на становище. Комплектът се състои от дисертационен труд, автореферат, административни документи и публикации в съответствие с изискванията за процедурата за придобиване на ОНС „доктор“ в Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за приложението му в НЦЗПБ, гр. София. Научното жури е назначено със заповед на Директора на НЦЗПБ (№ 99/01.07.2021 г.)

Кратки биографични данни за кандидата

Д-р Татяна Цветкова завършва висше образование „медицина“ през 1997 г. в Медицински университет-Плевен. През 1998 г. постъпва на работа като лекар към Общинска болница Аспарухово, гр. Варна. В периода 1998-2013 г. заема длъжностите „лекар-консултант“ и „Медицински директор“ към ТП „Фармекспорт“. От 2014 г. е асистент към Катедра „Инфекциозни болести, паразитология и дерматовенерология“ на МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов“ гр. Варна и преподавател по паразитология и тропическа медицина. От 2020 г. е паразитолог в СМДЛ „Лина“, гр. Варна. Придобива специалност по „Медицинска паразитология“ през 2019 г.

Д-р Цветкова е взела участие в няколко курса за продължаващо обучение по медицинска паразитология в НЦЗПБ-София и по статистика в МУ-Варна. Владее няколко чужди езика - френски език (C1), английски (B2) и руски (A2).

Актуалност на тематиката

Актуалността на темата на дисертационния труд се определя от факта, че токсокарозата е широко разпространена зооноза в света и у нас, и представлява сериозен здравен проблем за обществото. При хората, вследствие на миграцията на ларвите на нематодите предимно от ви-

довете *Toxocara canis* и *T. cati* в човешките тъкани, може да настъпи инвазия на различни вътрешни органи (включително централната нервна система) или очите. Възможно е токсокарозата да протече и като „скрита“ (субклинична) или като асимптомна форма. Заболяването се характеризира с полиморфно клинично протичане, което затруднява ранното диагностициране. За разпространението на *Toxocara* spp. допринасят различни фактори като стандарт на живот, здравно образование, наличие на голям брой бездомни кучета и котки. Най-често хората се заразяват чрез поглъщане на токсокарни яйца от контаминирани източници, като неизмити плодове и зеленчуци, почва, при консумиране на недобре термично обработено месо от опаразитени домашни животни (пилета, овце, говеда), или при директен контакт с животно (напр. куче или котка), по козината на което има инвазиоспособни яйца.

От сероепидемиологичните проучвания за токсокароза у нас е видно, че процентът серопозитивност през годините варира, като най-нисък (12-14%) е бил 2003-2005 г. (Rainova, 2001), а най-висок (19,1%) 2015-2017 г. (Harizanov et al., 2019). Данните от проучване на серопревалентността за токсокароза при клинично здрави лица (Райнова, 2020) разкриват наличие на значителна скрита заболяемост у нас (средна стойност от 6,7%, като при децата и подрастващите до 18 г. тя е 4,9%, а при възрастните 8,5%).

Полиморфната клинична картина, широкият спектър от патологични промени, както и високата честота на скритата форма при токсокарозата показват необходимостта от провеждане на изследвания с цел натрупване на данни, които ще спомогнат за своевременно диагностициране и лечение на това заболяване. Ето защо темата на дисертационния труд е правилно избрана и актуална. Поставената цел е формулирана от прегледа на литературата и отразява точно намерението на докторанта.

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е разработен в необходимия обем и съответства на ЗРАСРБ в Р България и на Правилника за неговото приложение на НЦЗПБ. Съдържа 162 стандартни страници и е онагледен с 25 таблици и 33 фигури. Книгописът включва 359 литературни източника (25 на кирилица). Повече от 20% (76) от цитираните в литературния обзор публикации са от последните 10 години. Спазена е стандартната схема на структуриране на дисертационния труд: въведение (1,5 стр.), литературен обзор (33 стр.), цел и задачи (1 стр.), материали и методи (16 стр.), резултати и обсъждане (55 стр.), заключение (5 стр.), изводи (1 стр.), приложения (12 стр.), библиография (22 стр.); приноси (1 стр.); публикации, участия в научни форуми и в научни проекти (1,5 стр.); резюме на български език (2,5 стр.) и резюме на английски език (2,5 стр.). На базата на литературните източници докторантът е направил задълбочен литературен обзор (33 стр.), което е доказателство, че познава добре проблема, свързан с темата на дисертационния труд.

Авторефератът отговаря на изискванията на ЗРАС в Р България и на Правилника за приложението му в НЦЗПБ-София. Написан е в обем 67 страници. По своята структура отразява същността на дисертационния труд.

Формулираните цели и произтичащите от тях задачи са ясни и изпълними. За постигането на поставените задачи докторантът е усвоил и приложил 7 вида методи – серологични, морфодиагностични, санитарно-паразитологични, клинично-лабораторни, социологически, статистически и епидемиологични.

Постигнатите в хода на работата по дисертационния труд резултати са обобщени и анализирани в раздел „Резултати и обсъждане“. Установена е сравнително висока средна (18,5%) серопозитивност в Североизточния регион на страната, което показва значително разпространение на токсокарозата в този район на България. С по-висок риск за заразяване са децата (2,47 пъти) и възрастните (2,84 пъти), живеещи в малки градове и села, сравнени с тези от град Варна. Данни за висока скрита опаразитеност с *Toxocara* spp. са получени от изследването на контролни групи от клинично здрави лица – деца < 18 години (19,0%) и при лицата > 18 години (13,3%). Висцералната форма е най-често регистрирана (64,7% от случаите при децата и 44,7% - при възрастните), по-рядко очната (2,9% при децата) и неврологична (2,9% при децата и

13,2% сред възрастните) форми. Проведеното своевременно етиологично лечение (с Albendazole за 7-10 дни) при повечето пациенти е довело до редуциране на клиничните симптоми, както и до подобряване на лабораторните показатели още на първия месец. Въз основа на анкетно проучване сред серопозитивните деца и възрастни е установено влиянието на рисковите фактори по отношение на разпространението на токсокарозата, като малцинствен произход, ниска степен на образование, местоживеене в малки населени места, наличие на домашен любимец, който не се обезпаразитява редовно, занижена лична хигиена и консумиране на неизмити плодове и зеленчуци. В резултат на санитарно-паразитологичните изследвания за контаминираност на околната среда с токсокарни яйца, такива са открити в една от изследваните проби (2,5%) от пръст от зелена площ в центъра на града. Резултатите съответстват на поставените задачи в дисертационния труд. Приемам формулираните от докторанта приноси. Считам, че те представляват обективно отражение на постигнатите резултати на дисертационния труд.

Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Резултатите от дисертационния труд са публикувани в 3 журнални статии, на които д-р Татяна Цветкова е първи автор. Данните са представени и на 7 научни форуми в страната. Публикационната активност на д-р Татяна Цветкова във връзка с дисертацията е достатъчна и отговаря на изискванията за тази научна степен.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на д-р Татяна Цветкова отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и на специфичните изисквания на Правилника на НЦЗПБ-София. Получените данни, в резултат на проведените от д-р Татяна Цветкова проучвания, са оригинални за нашата страна, с важно научно-практическо значение. Те са предпоставка за засилване на протиепидемичния контрол, както и за повишаване на здравната култура на населението по профилактиката на токсокарозата.

Въз основа на всичко изложено по-горе убедено давам своята положителна оценка за представения дисертационен труд и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на д-р Татяна Цветкова по научната специалност „Паразитология и хелминтология“.

02.07.2021 г.

гр. София

Изготвил становището:

доц. Нина Цветкова, дб

